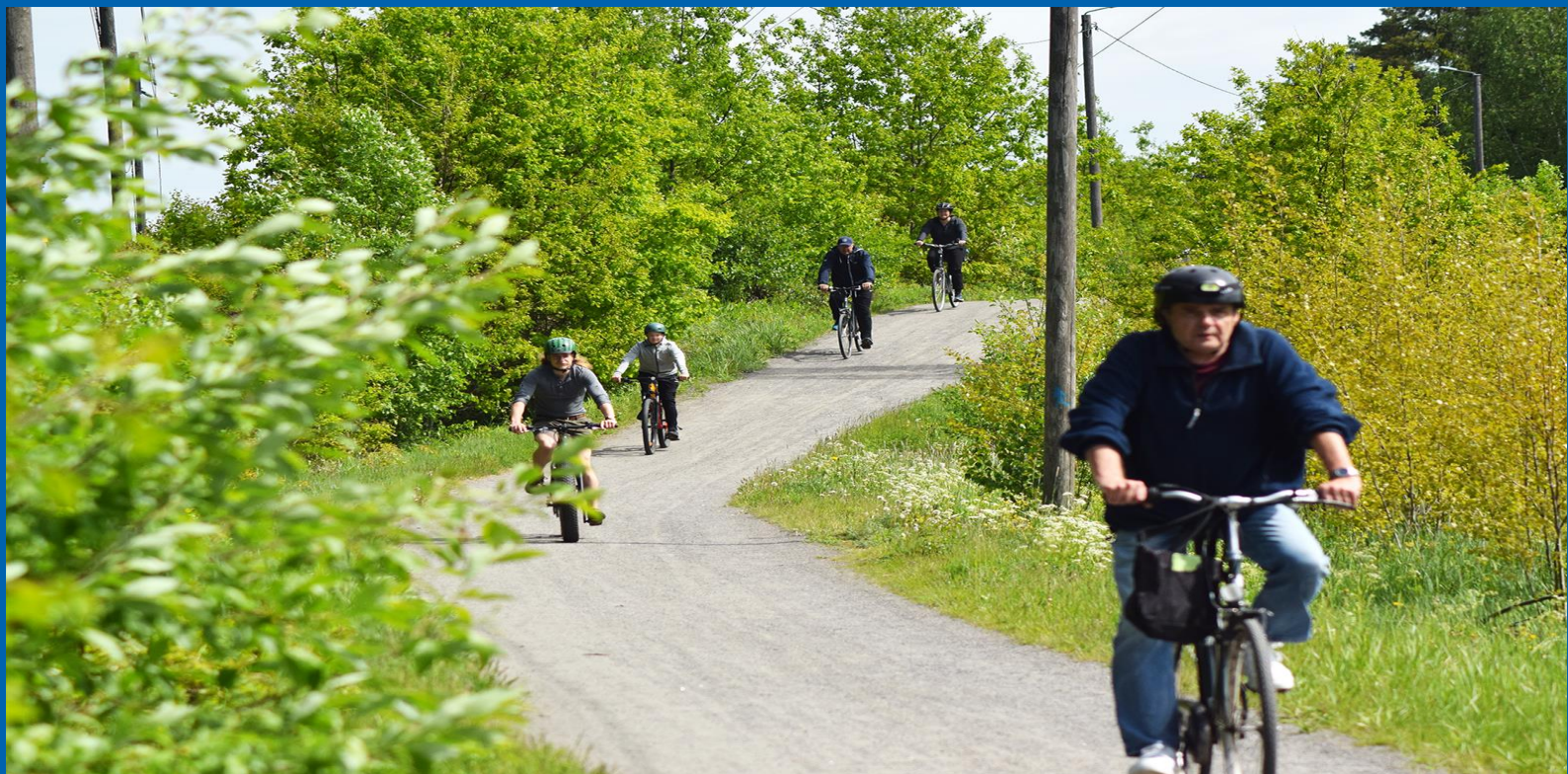

Turun kaupungin hyvinvointi- kertomus 2023

Tilannekatsaus turkulaisten
hyvinvointiin

Sisällys

1 Hyvinvointikertomuksen taustaksi	3
1.1. Johdanto	3
1.2. Yhteenveto.....	4
1.3. Hyteä ohjaavat asiakirjat Turussa	5
2 Hyvinvointityö Turussa.....	7
2.1. Tea-viisari	7
2.2. Hyte-kerroin	8
2.3. PYLL-indeksi.....	9
3 Turkulaisten elinvoimaisuus vuonna 2022	11
3.1. Väestö.....	11
3.2. Asuminen	11
3.3. Tulot ja varallisuus	12
3.4. Työikäisten työkyky	12
3.5. Ikääntyneiden toimintakyky	13
4 Turkulaisten hyvinvointi ja terveys vuonna 2022.....	15
4.1. Ympäristön viihtyvyys	15
4.2. Rikollisuus.....	16
4.3. Elintavat	16
5 Hyvinvoinnin kokeminen	21
5.1. Koettu terveys.....	21
5.2. Elämänlaatu	22
5.3. Mielen terveys.....	23
5.4. Yksinäisyys	24
5.5. Uupumus ja ahdistuneisuus.....	24
5.6. Väkivallan kokeminen	25
6 Mitä Turussa tehdään hyvinvoinnin edistämiseksi?	26

Raportin tuottaja: Minna Lainio-Peltola, erityisasiantuntija, Integraatiotoiminto/Hyte-tiimi

Kansikuva: Anne-Mari Savola

Julkaistu: syyskuu 2023

1 Hyvinvointikertomuksen taustaksi

1.1. Johdanto

Väestön terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen (Hyte) on sote-uudistuksen myötä hyvinvointialueiden ja kuntien yhteinen tehtävä (Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä 612/2021: 6 ja 7 §). Työn on perustuttava sekä hyvinvointialueen että kunnan strategiaan, jotka luovat puitteet yhteisesti tehtävälle hyte-työlle.

Kunnan on seurattava kuntalaisten elinoloja, hyvinvointia ja terveyttä sekä niihin vaikuttavia tekijöitä alueittain ja väestöryhmittäin. Kunnassa on raportoitava kuntalaisten hyvinvoinnista ja terveydestä, niihin vaikuttavista tekijöistä sekä toteutetuista toimenpiteistä valtuustolle vuosittain. Lisäksi kunnassa on valmisteltava valtuustolle valtuustokausittain hyvinvointikertomus ja -suunnitelma edellä mainituista asioista.

Kunnissa edistetään hyvinvointia ja terveyttä kunnan kaikilla toimialoilla yhteistyössä mm. järjestöjen ja muiden yhteistyökumppanien kanssa. Hyte-työllä lisätään kuntalaisten hyvinvointia, terveyttä ja toimintakykyä, ehkäistään sairauksia ja syrjäytymistä sekä vahvistetaan osallisuutta. Siten hyte-työ parantaa kuntalaisten elämänlaatua, lisää työllisyyttä ja tuottavuutta sekä hillitsee sosiaalisten ongelmien ja eriarvoisuuden kasvua ja lisää kaupungin elinvoimaa.

Turun kaupunkistrategian toteutumisen arvioinnissa raportoidaan myös hyvinvointiin liittyvistä asioista päämittareittain vuosittain. Tässä hyvinvointikertomuksessa arvioidaan hyvinvoinnin toteutumista laajemmin kaikkien eri väestöryhmien osalta. Laajempi alueellisen eriytymisen tarkastelu tehdään vasta laajan hyvinvointikertomuksen yhteydessä. Kaupungin uudistuvan toiminnan pilottina toimivan lasten ja nuorten muutosjohtamisen tueksi on lisäksi tehty erillinen laajempi kooste lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnista ja terveydestä: [Hyvinvoinnin ohjelmia, suunnitelmia ja raportteja | Turku.fi](#). Tällaisen säännöllisesti mm. hyvinvointikertomukseen kerättävän tilannekuvan avulla voidaan tukea tiedolla johtamista, mikä on jatkossa entistä tärkeämpää yhteisvaikuttavassa ja poikkialaisessa yhteensovittavassa toiminnassa.

Turun laaja hyvinvointikertomus on tehty vuonna 2020. Lisäksi Turun kaupungin lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2020–2023 ohjaa lasten ja nuorten vuosittaisia kehittämistoimia.

Tämän hyvinvointikertomuksen analyysissä keskitytään erilaisiin huolen aiheisiin, joihin hyvinvoinnin edistämisen keinoin on syytä panostaa väestöryhmien terveys ja hyvinvointierojen tasoittamiseksi. Tietoa pitäisi hyödyntää johtamisen ja päätöksenteon tueksi osana normaalia kaupungin toiminnan kehittämistä.

Tietolähteenä tässä hyvinvointikertomuksessa on käytetty Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen Sotkanet-tietokantaa (Sotkanet.fi, Tilasto- ja indikaattoripankki) ellei muuta lähdettä ole erikseen mainittu. Lisäksi kuntavertailua on tehty Kuntaliiton sähköisen hyvinvointikertomus-työkalun avulla. Tarkastelua hankaloittaa se, että tietoja saadaan eri tutkimuksista eri vuosina.

Kuva: Heikki Räisänen

1.2. Yhteenveto

Turkulaisten oma kokemus hyvinvoinnista on kehittynyt monilla indikaattoreilla mitattuna kielteiseen suuntaan. Positiivistakin kehitystä on tapahtunut jossain asioissa. Hyvinvointitietoa analysoidessa on tärkeää muistaa, että valtaosa turkulaisista voi hyvin ja he ovat aktiivisia ja toimeliaita työssä ja vapaa-ajalla ja heillä on opiskelu-, työ ja toimintakyky kunnossa.

Turun elinvoimaisuuden mahdollistaa väestön jatkuva kasvu. Mitä parempi turkulaisten hyvinvointi ja terveys on, sitä parempi mahdollisuus myös elinvoimaisuuden kasvulle on olemassa. Tarkasteltaessa ns. kovinta hyvinvoinnin ja terveyden mittaria, kuolleisuutta, voidaan nähdä, että ennenaikaisten menetettyjen elinvuosien (PYLL) määrät ovat pienentyneet Turussa jo pitkään yli 20-vuoden tarkastelujakson perusteella.

Väestön kehityksen jatkuvan positiivisen nousun myötä vieraskielisten osuus on yhä kasvanut. Yksinasuvien osuus asuntokunnista on yhä kasvussa, ollen jopa 56 %. Turussa on myös yhden vanhemman lapsiperheitä selvästi maan keskiarvoa enemmän.

Turussa on koko maahan verrattuna korkea pienituloisuusaste, mikä näkyy myös lapsiperheillä ja nuorilla aikuisilla. Myös tuloerot ovat edelleen olleet kasvussa ja koko Suomeen verrattuna suuremmat. Perustoimeentulotukea saaneiden määrä ollut laskussa, myös pitkäaikaistuen osalta. Maksuhäiriömerkinnöissä on ollut pientä laskua, mutta suurta alueellista vaihtelua Turun eri osien välillä.

Työttömyys on edelleen laskenut, myös nuorten osalta. Huolestuttavaa on, että pitkäaikaistyöttömien osuus työttömistä on kasvanut 41 %:iin. Työllisten määrä väestöstä on kuitenkin paranemassa koronaa edeltävälle tasolle.

Peruskoululaisista n. 40 %:lla toimintakyky on sellaisella tasolla, että heillä saattaa olla arjesta selviytymisen haasteita. Terveysliikuntasuosituksen mukaan liikkuu aikuisista hieman aiempaa useampi. Sen sijaan kaiken ikäisten ylipainon ja lihavuuden kehitys jatkaa nousuaan.

Monilla mittareilla arvioituna niin fyysisen kuin psyykkisen terveydentilan arviot ovat olleet laskusuunnassa. Erityisen paljon on havaittavissa erilaisia mielen hyvinvoinnin haasteita. Erityisen paljon tämä näkyy mm. kasvaneena rikollisuutena ja yksinäisyyden lisääntymisenä sekä koululaisten uupumuksen ja ahdistuneisuuden kasvuna. Kaikkiaan kuitenkin koettu terveys valtaosalla turkulaisista on hyvä. Riippuen ikäluokasta terveys koetaan keskitasoa parempana nuorimpien peruskoululaisten 89 %:sta yli 65-vuotiaiden 52 %:iin.

Eläkkeelle siirrytään hieman aiempaa myöhemmin. Kotona asuu 92 % 75 vuotta täyttäneistä turkulaisista. Lonkkamurtumat ovat vähentyneet ja kaatumisten ja putoamisten hoitojaksoissa on selvää alenemaa.

1.3. Hyteä ohjaavat asiakirjat Turussa

Turun kaupunkistrategia Turku 2030-luvulla (Kh 7.2.2022 § 53):

Strategian mukaan ”Vuonna 2030 olemme vahva kansainvälinen kulttuurikaupunki, jossa palvelut ovat helposti ja oikeaan aikaan saavutettavissa. Kaupunki ja sen työntekijät ovat olemassa kaupunkilaisia varten. Turkulaiset tietävät, että heistä välitetään ja heitä arvostetaan. Työikäiset Turkuun muuttavat lisäävät kaupungin ja yritysten kilpailukykyä. Tunnistamme asiakastarpeet ja tarjoamme niitä vastaavat palvelut ennakoivasti, jotta asukkaiden arki on mahdollisimman sujuvaa. Panostamme hyvinvointia tukevaan ennaltaehkäisevään työhön ja toimimme tiiviissä yhteistyössä hyvinvointialueen korjaavien palveluiden kanssa. Luomme hyvää arkea, viihtyisiä, saavutettavia ja turvallisia asuinalueita sekä ihmisten erilaisia elämäntilanteita tukevia palveluita.

Pormestariohjelma määrittää Turun valtuustokauden 2021–2025 painopisteet:

Turku on avoin, toimelias ja kansainvälinen kaupunki, joka hyödyntää kaksikielisyyttään rikkautena ja mahdollisuutena. Edistämme kaikkien ihmisten yhdenvertaista kohtelua ja tasa-arvoa kaupunkilaisten keskuudessa ja kaupungin toiminnassa. Turku on edelläkävijäkaupunki ennakoimaan toimintaympäristön muutoksia ja hyödynnämme sitä vetovoimamme vahvistamisessa.

Olemme edelläkävijä ilmastoteoissa ja edistämme siirtymää perinteisestä taloudesta kohti kiertotaloutta. Vahvistamme Turun vetovoimaa koulutus-, kulttuuri ja tapahtumakaupunkina aidon yhteistyön voimin. Osaamis- ja koulutustason nosto lisää turkulaisten hyvinvointia. Hyvän kaupungin ytimessä ovat sujuva arki, laadukkaat palvelut, viihtyisä ja turvallinen asuinympäristö ja kiinnostavuus kaupunkina. Kasvun on oltava inhimillisesti, ekologisesti ja taloudellisesti kestävä.

Kuntalaki 1 § ja laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä 612/2021 (6 §):

Kuntalain 1 § mukaan kunnan tulee edistää asukkaidensa hyvinvointia ja alueensa elinvoimaa sekä järjestää asukkailleen palvelut taloudellisesti, sosiaalisesti ja ympäristöllisesti kestäväällä tavalla. Uuden sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain mukaan kunnan on edistettävä asukkaidensa hyvinvointia ja terveyttä ja kunnassa on nimettävä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen vastuutaho. Lisäksi kunnan eri toimialojen on tehtävä yhteistyötä hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä. Yhteistyötä tulee tehdä myös muiden julkisten toimijoiden, yksityisten yritysten ja yleishyödyllisten yhteisöjen kanssa. Lisäksi on toimittava hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa ja tuettava sitä asiantuntemuksella.

Strategisessa suunnittelussa on asetettava hyvinvoinnin ja terveyden edistämälle tavoitteet ja määriteltävä tavoitteita tukevat toimenpiteet. Päätöksenteossa on huomioitava päätösten arvioidut vaikutukset ihmisten hyvinvointiin ja terveyteen väestöryhmittäin. Valtuustokausittain tehtävällä laajalla hyvinvointikertomus ja -suunnitelmalla on seurattava kuntalaisten elinoloja, hyvinvointia ja terveyttä sekä niihin vaikuttavia tekijöitä alueittain ja väestöryhmittäin. Lisäksi valtuustolle on raportoitava vuosittain kuntalaisten hyvinvoinnista ja terveydestä, niihin vaikuttavista tekijöistä sekä toteutetuista toimenpiteistä.

2 Hyvinvointityö Turussa

Turussa hyvinvoinnin edistämistä toteutetaan laajasti konsernihallinnon hyte-tiimin ja eri palvelualueiden toimesta ja niiden yhteistyössä sekä myös yhteistyössä eri toimijatahojen, kuten järjestöjen, tutkimuslaitosten, oppilaitosten ym. kanssa.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lautakunta (Kv 17.04.2023 § 73) vastaa kuntatasoisesta hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen ja yhteistyön ohjauksesta, kunnan päätöksenteon vaikutusten ennakoarviointimenettelyn ohjauksesta ja ohjeistuksesta hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen näkökulmista sekä kuntalaisvaikuttamisen ohjauksesta. Se toimii myös ehkäisevästä päihdetyöstä vastaavana kunnan monijäsenenä toimielimenä

Kuva: Heikki Räisänen

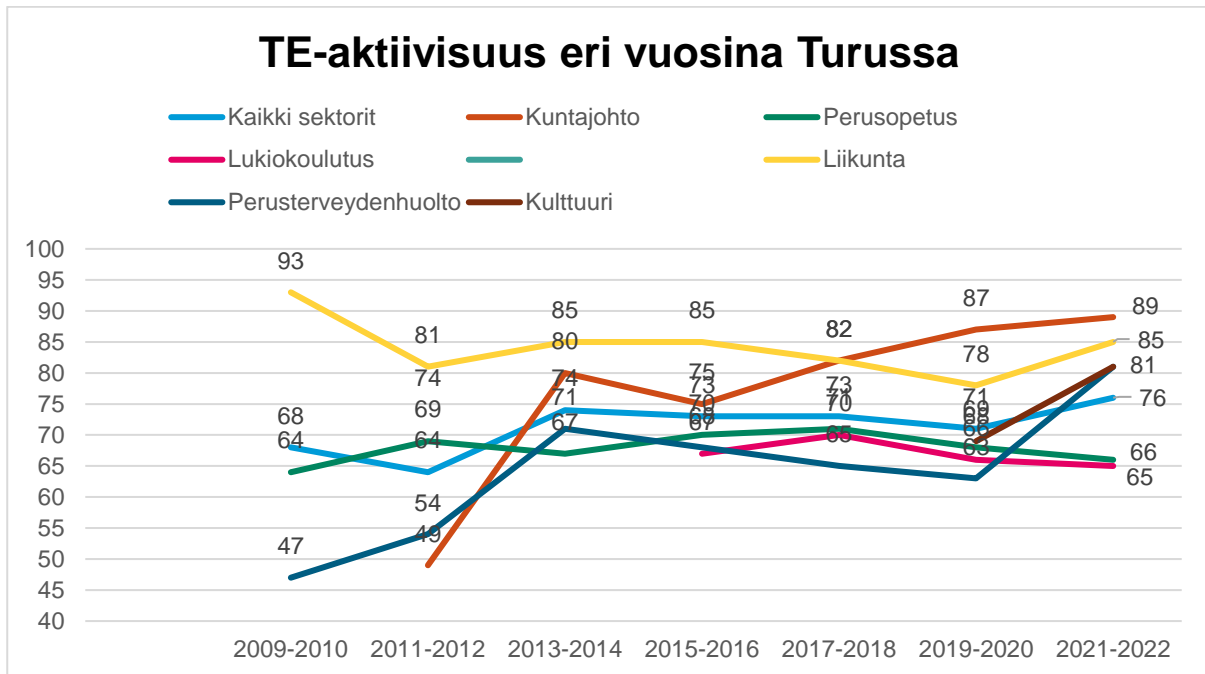
2.1. Tea-viisari

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) toteuttaa kunnan eri palvelualueiden terveydenedistämisasiivisuutta mittaavaa TEA-viisari tiedonkeruuta arvioidakseen, miten hyvin kunta on hoitanut väestön terveyden edistämiseen liittyviä toimintoja.

Kunnan eri palvelualueiden arviointi muodostuu seitsemästä näkökulmasta: sitoutuminen, johtaminen, terveysseuranta ja tarveanalyysi, voimavarat, yhteiset käytännöt, osallisuus

sekä muut ydintoiminnot. Vastaukset on pisteytetty sen mukaan, miten hyvin toiminta vastaa hyvien käytäntöjen ja suositusten mukaista laadukasta toimintaa. Tulokset ilmoitetaan [TEAvisari-verkkopalvelussa](#) pistemäärän 0–100 välillä.

Työkalun avulla voidaan tukea tiedolla johtamista hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä.

Kuva 1. Terveystiedon edistäminen eri toimialoilla Turussa eri vuosina

2.2. Hyte-kerroin

Kuntien hyte-työtä arvioidaan vuoden 2023 alusta HYTE-kertoimen avulla. Kunnan yleiskatteelliseen valtionosuuteen saaman lisäosan suuruus määräytyy kahdenlaisten indikaattorien perusteella: toimintaa kuvaavaa prosessi-indikaattorit ja tuloksia kuvaavat tulosindikaattorit. Turun laskennallinen hyte-kerroin on valtakunnan keskiarvon tasolla 67. Tällä prosessi- ja tulosindikaattorien keskiarvokertoimella suhteutettuna asukasmäärään Turun hyte-tyo tuottaa n. 3,7 miljoonaa euroa valtionosuutta.

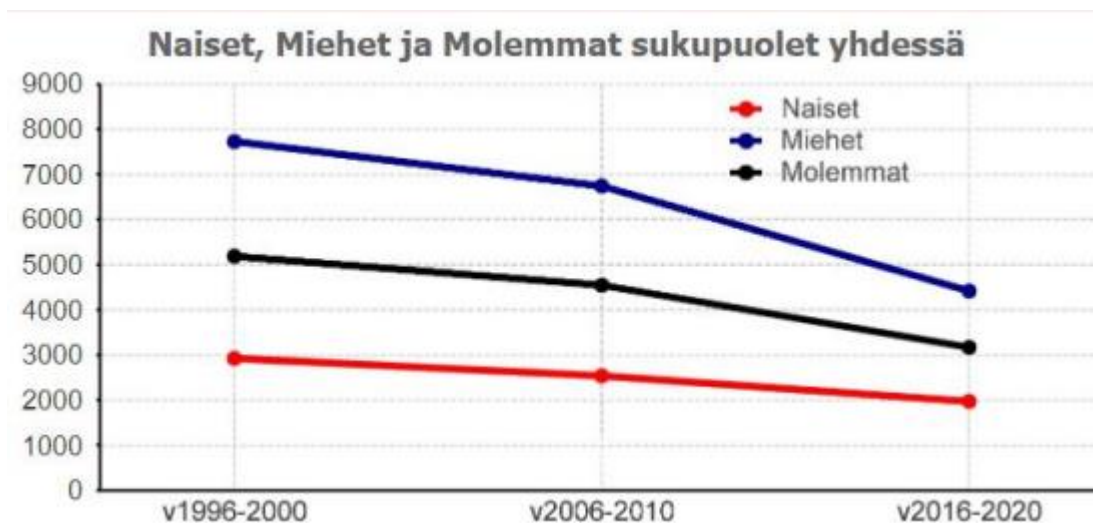
Kuva 2. Turun hyte-kerroin ja vertailu muihin isoihin kaupunkeihin

2.3. PYLL-indeksi

Terveydentilan eräs perusosoitin muodostuu kuolleisuuden mittaamisesta. PYLL (Potential Years of Life Lost) -indeksi eli ennenaikaisesti menetettyjen elinvuosien indeksi on kansainvälisesti laajalti käytetty mittari. Mittarin avulla pystytään tuomaan esille paitsi väestön hyvinvoinnin tilanne ja kehitys, myös tieto suurimmista vältettävissä olevista kuolinsyistä, joita voidaan ehkäistä joko kokonaan tai hoitaa siten, ettei niihin tarvitse kuolla ennenaikaisesti. Vältettävissä olevat ennenaikaisesti menetetyt elinvuodet lasketaan alle 75-vuotialla.

Suomen PYLL-luvuissa korostuvat alkoholi, huumeet, itsemurhat ja iskeemiset sydänsairaudet. PYLL tuo perinteisesti voimakkaasti esille sen, miten paljon enemmän miesten elinvuosia Suomessa menetetään ennenaikaisesti vältettävissä oleviin syihin. Ennenaikaisesti menetettyjen elinvuosien määrät ovat pienentyneet Turussa jo pitkään, yli 20-vuoden tarkastelujakson perusteella. Sekä miehillä että naisilla kehitystrendi on selvästi parempaan päin. (PYLL Turku, Hyvinvoinnin ja terveyden kompassi, FCG Finnish Consulting Group 22.3.2023)

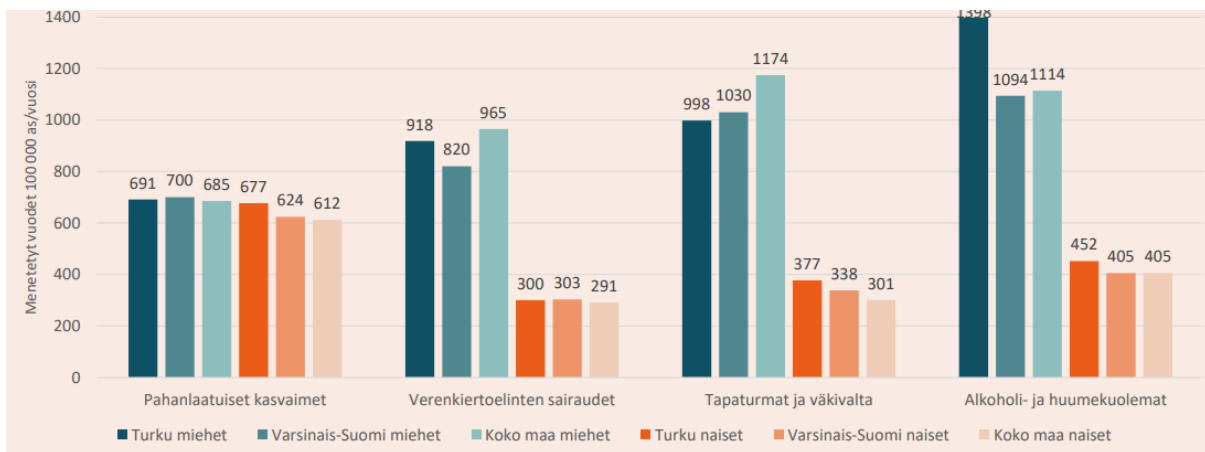
Viimeisimmän vuosien 2016–2020 PYLL-analyysin pohjalta voidaan todeta, että noin 75 % Turun ennenaikaisesti menetetyistä elinvuosista olisi ollut vältettävissä. Turun kokonaistilanne on samaa luokkaa kuin Varsinais-Suomen ja koko maan, mutta eri kuolinsyyn luokakohtaisessa vertailussa löytyy paljon eroja. Miesten vältettävissä oleva PYLL on 2,23 kertaa suurempi kuin naisten. Sukupuolten välinen ero on pienin pahanlaatuisissa kasvaimissa (1,02 x) ja suurin alkoholi- ja huumekuolemista (3,09 x). Alkoholi- ja huumekuolemista sukupuolten välistä kuilua kasvattaa erityisesti alkoholikuolemat (4,82 x). Miesten tilanne on kuitenkin parantunut nopeammin kuin naisten tilanne, eikä Turun miesten tilanne ole mennyt huonompaan suuntaan yhdessäkään alaluokassa. Sen sijaan naisten tilanne on osittain heikentynyt viimeisen parin kymmenen vuoden seurannan aikana.

Kuva 3. Kaikki vältettävissä olevat menetykset Turussa

Tarkasteltaessa pääkuolinsyyluokkia, joihin menetetään eniten elinvuosia, voidaan todeta:

- pahanlaatuisten kasvaimien osalta vertailu on hyvin tasaista, jopa miesten ja naisten välillä
- verenkiertoelinten sairauksissa Turun miesten tilanne on Varsinais-Suomen keskiarvoa heikompi, mutta kuitenkin maan keskiarvoa parempi
- Turun miehet pärjäävät hyvin tapaturmien ja väkivallan alueellisessa vertailussa, kun taas naiset pärjäävät heikommin
- alkoholin ja huumeiden osalta Turun tilanne on huolestuttava sekä miesten että naisten osalta.

Kuva 4. Menetetyt elinvuodet suurimmissa pääluokissa

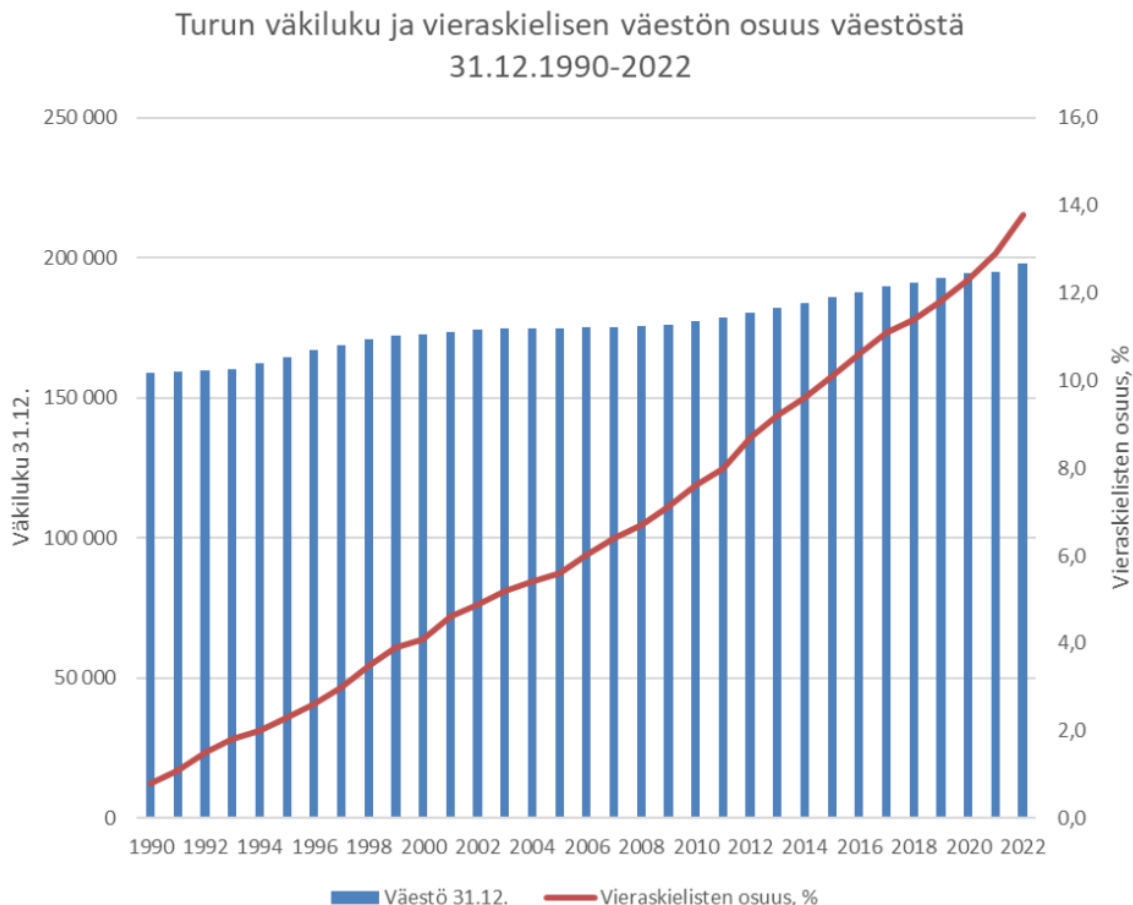
Vertailtaessa em. pääluokkiin kuuluvia suurimpia alaluokkia voidaan todeta Turun suurimpina huolen aiheina:

- naisten itsemurhamenetykset ovat Varsinais-Suomea ja maan keskiarvoa korkeammat.
- miesten alkoholimenetykset ovat alueellisessa vertailussa suuret, naisten taas huomattavan pienet
- huumemenetykset ovat Turussa huolestuttavat, sekä miesten että naisten osalta
- miesten menetykset aivoverisuonten sairauksiin ovat korkeammat kuin Varsinais-Suomen ja maan keskiarvo.

3 Turkulaisten elinvoimaisuus vuonna 2022

3.1. Väestö

Väestö on ollut kasvussa Turussa viime vuosien ajan. Turussa väestöä oli 197 900 vuoden 2022 lopussa. (Tilastokeskus)

Kuva 5. Turun väkiluvun ja vieraskielisten osuuden kehitys

Muuta kuin suomea, ruotsia tai saamea puhuvien osuus on kasvanut 14 %:iin (koko Suomi 8,9 %). Isoista kaupungeista Vantaalla, Espoossa ja Helsingissä vieraskielisiä on enemmän. Ruotsinkielisten osuus on säilynyt ennallaan 5,5 %:ssa. (Tilastokeskus)

3.2. Asuminen

Kaikista perheistä lapsiperheitä on 35,6 % (Suomessa 37,8 %) ja lapsiperheistä yhden vanhemman perheitä 28,3 % (Suomessa 23,3 %). Osuudet ovat olleet viime vuodet ennallaan. Yksinasuvien osuus asuntokunnista on yhä kasvussa ollen 2022 56 % (koko Suomi: 46 %) (2020: 54 %, 2012: 51 %, 2002: 49 %). (Tilastokeskus)

Asunnottomuus on ollut hieman vähenemässä niin lapsiperheissä kuin yksinelävillä. Vuonna 2022 yhteensä 394 henkilöä oli asunnottomana (2020: 420). Asunnottomia perheitä oli 3 (2020: 11), näissä perheissä asui lapsia 5 (2020: 20). Lapsettomia pariskuntia oli 4 (2020: 2). Yksineläviä asunnottomia oli vuonna 2022 yhteensä 377 (joista naisia 82, nuoria 92, maahanmuuttajia 87) (2020: 384). (Ara, asunnottomat)

3.3. Tulot ja varallisuus

Pienituloisuusaste oli korkea, 19 % vuonna 2021 (2019: 18,6 %). Tilanne on säilynyt ennallaan koko 2000-luvun ja ollut 18–19 % vuodesta 2005 alkaen. Se on korkeampi kuin muilla suurilla kaupungeilla (9,8–13,6 %) ja koko maassa (13,2 %). (Tilastokeskus)

Pienituloisten lasten osuus on myös pienessä kasvussa, lähes 18 % (2020: 16 %). Osuus on kuitenkin ollut vastaavalla tasolla (yli 17 %) 2010 alkaen. (Tilastokeskus)

Tuloerot ovat olleet myös hienoisessa kasvussa. Gini-kerroin (mitä suurempi arvo, sitä epätasaisempi tulonjako) oli vuonna 2021 31,3 (2019: 30, 2020: 29,6) ja on korkeampi kuin koko maassa (29,1). Arvo on ollut Turussa jo vuodesta 2004 lähtien yli 29.

Maksuhäiriömerkinnöissä on ollut pientä laskua, mutta alueellinen vaihtelu (2,3 %–18,8 %) on erittäin suurta. Tietyissä ikäryhmissä tarkasteltuna jollain alueella jopa neljäsosalla ollut merkintöjä vuoden 2022 aikana. (PUHTI-hanke; Palvelujärjestelmän ulkopuolella kerätyvä tieto hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen johtamisen käyttöön)

Toimeentulotukea vuoden aikana saaneiden määrä ollut laskussa niin lapsiperheillä kuin 18–24-vuotiailla nuorilla aikuisilla sekä työikäisillä 25–64-vuotiailla. Lapsiperheistä tukea on saanut 12,8 % (2020: 15,7 %), nuorista aikuisista 13,1 % (2020: 17,1 %) ja 25–64-vuotiaista 10 % (2020: 11,7 %). Myös pitkäaikaisen tuen saajissa ollut pientä laskua. Lapsiperheistä 3,7 % (2020: 4,4 %), nuorista aikuisista 2,2 % (2020: 2,7 %) ja 25–64-vuotiaista 2,9 % (2020: 3,3 %) saanut pitkäaikaista tukea. Sen sijaan yli 65-vuotiaista hieman aiempaa suurempi joukko 1,9 % on saanut tukea (2020: 1,7 %) vastaavan ikäisestä väestöstä ja pitkäaikaistuen saajien määrä säilynyt ennallaan jo pitkään (0,1 %).

3.4. Työikäisten työkyky

Työllisten määrä väestöstä (15–74 v) on paranemassa koronaa edeltävälle tasolle. Vuonna 2021 43,6 % oli työllisenä (2019: 44,1 % ja 2020: 41,5 %). Koko maassa 42,8 %. Samalla työttömien osuus työvoimasta on vähentynyt. Turussa oli työttömiä 12,4 % vuonna 2022 (2020: 15,4 %). Työttömyys on korkeampaa kuin koko maassa (9,5 %) tai muissa suurissa kaupungeissa (8,6–11,4 %). (Tilastokeskus)

Myös nuorisotyöttömien (18–24-vuotiaat) osuus on laskemassa, se oli 10,4 % vuonna 2022 (2020: 14,1 %). Koko maassa (11,3 %) sekä isoista kaupungeista Vantaalla (11,7 %) ja Oulussa (15,6 %) nuorisotyöttömyys on isompaa. Työttömyyden vähentyessä on kuitenkin pitkäaikaistyöttömyys kasvanut 2020–2022. Pitkäaikaistyöttömiä oli työttömistä 40,9 % vuonna 2022, kun 2021 heitä oli 33,7 % ja 2020 21,5 %. Koko työvoimasta pitkäaikaistyöttömiä oli 5,1 % vuonna 2022. (Tilastokeskus)

Työkyvyttömyyseläkettä saaneiden 25–64-vuotaiden määrä on ollut pienessä laskussa. Vuonna 2022 5,6 % turkulaista sai työkyvyttömyyseläkettä vastaavan ikäisestä väestöstä (2020: 6 % ja 2021: 5,9 %). (Eläketurvakeskus ETK)

Työkyvyn heikentyneiksi arvioineiden määrä on ollut nousussa viime vuosina. Vuonna 2020 29,7 % koki sen heikoksi (2015: 22,6 % ja 2018: 26,3 %). Sairauspäivärahaa saaneiden 25–64-vuotiaiden määrä on lähes tuplaantunut. Vuonna 2022 192 tuhatta vastaavan ikäistä kohti on saanut sitä, kun vuonna 2020 sai 103. Määrä on kuitenkin maan keskiarvoa (209) pienempi, mutta suurista kaupungeista vain Oulussa (232) sitä sai enemmän. (Kansaneläkelaitos)

Sairauspäivärahan saanti erityisesti mielenterveysperusteisesti on kasvanut: 25–64-vuotiaissa mielenterveysperusteisesti päivärahaa sai 36 tuhatta vastaavan ikäistä asukasta kohti (2020: 30,1). Kaikista syistä tämä on 18,75 %. Turussa mielenterveys syynä päivärahoihin on yleisempää kuin koko maassa (31), mutta isoista kaupungeista vain Oulussa (40) ja Tampereella (41) syy on yleisempää. (Kela)

Eläkkeelle turkulaiset siirtyvät hieman myöhemmin kuin aiemmin. Keskimääräinen eläkkeellesiirtymisikä oli vuonna 2022: 59,7 (Suomi 60,7), kun vuonna 2021 se oli 58,5 vuotta ja vuonna 2019 57,2. Koko maan keskiarvo on 59,9 ja suurista kaupungeista vain Oulussa (57,4) ja Tampereella (58,2) siirrytään eläkkeelle nuorempina.

3.5. Ikääntyneiden toimintakyky

Vuonna 2022 75-vuotta täyttäneistä turkulaisista 91,6 % asui kotona. Kotona asuvien määrässä on ollut hienoista nousua (2020: 90,9 % ja 2017: 90 %). Koko Suomen alueella 93 % 75-vuotta täyttäneistä asuu kotona (2020: 90,9 %). Yli 75-vuotiasta pitkäaikaisesti laitoshoidossa asui vain 0,5 % (2021), kun 2019 heitä oli 1,6 % ja esimerkiksi vuonna 2008 vielä 7,6 %. Vastaavasti tehostetussa palveluasumisessa asuvien määrä on noussut 8 %:iin vuonna 2022, kun vuonna 2008 osuus oli 4,4 %.

Yksinasuvien osuus 75-vuotta täyttäneillä on ollut melko samalla tasolla viime vuodet. Vuonna 2022 50,8 % asui yksin (2020: 51,3 % ja 2021: 50,9 %). Keskimäärin Suomessa heistä asuu 45,5 % yksin.

Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitokaudot ovat olleet selkeässä laskussa. Vuonna 2022 hoitokausia oli 252,7 kymmentä tuhatta 65-vuotta täyttäneitä asukasta kohti (2020: 306,6).

Lonkkamurtumia sattui 65-vuotta täyttäneillä vuonna 2022 0,6 %:lla (2021: 0,7 %). Koko Suomessa murtumia oli 0,7 %:lla vastaavan ikäisestä väestöstä ja isoista kaupungeista vain Oulussa oli yhtä vähän murtumia.

500 metrin matkan kävelemissä suurina vaikeuksia kokevien osuus 65-vuotta täyttäneillä on ollut kasvussa. Vuonna 2020 18,9 %:lla oli vaikeuksia (2018: 13,3 %). Vaikeuksia kokevien määrä on Turussa suurempi koko maassa (17,3 %), samoin kuin verrattuna kaikkiin isoimpiin kaupunkeihin.

Kuva: Heikki Räisänen

4 Turkulaisten hyvinvointi ja terveys vuonna 2022

4.1. Ympäristön viihtyvyys

Häiriökäyttäytyminen Turun asuinalueella vuonna 2022 koetaan pienemmäksi ongelmaksi kuin aiemmin. Vastaajista 24 % koki sen melko tai hyvin suureksi ongelmaksi (2021: 30,7 %). (Turvallisuuskysely turkulaisille 2022)

Sen sijaan häiriökäyttäytymisen kokeminen ongelmaksi kaupungin keskustassa on kasvanut huomattavasti. Jopa 21 % koki häiriökäyttäytymisen hyvin suureksi (2021: 10,5 %) ja 43,3 % melko suureksi (2021: 40,4 %) ongelmaksi kaupungin keskustassa vuonna 2022. (Turvallisuuskysely turkulaisille 2022)

Myös rikosten kokeminen ongelmalliseksi asuinalueilla on vähentynyt. Vuonna 2022 melko tai hyvin suurena ongelmana ne koki 17,3 % vastaajista (2021: 28,7 %) ja kaupungin keskustassa niiden kokeminen ongelmana on kasvanut vuoden 2021 42,5 %:sta 53,6 %:iin vuonna 2022. (Turvallisuuskysely turkulaisille 2022)

Kuva: Seilo Ristimäki

4.2. Rikollisuus

Poliisin tietoon tulleet henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset ovat olleet kasvussa vuodesta 2017 lähtien. Rikoksia tehtiin 9,5 tuhatta asukasta kohti vuonna 2022 (2020: 8 ja 2017: 7,3) ja enemmän kuin koko Suomessa (7,3). Vastaavalla tasolla rikokset ovat olleet vuosina 2007–2013, jolloin enimmillään niitä tehtiin 11,4 tuhatta asukasta kohti vuonna 2011. (Tilastokeskus)

Poliisin tietoon tulleet kaikki huumaisainerikokset ovat olleet myös pienessä kasvussa. Niitä tehtiin 8,2 tuhatta asukasta kohden ja enemmän kuin koko Suomessa (5,8). Vuoden 2019 tasolle 9,9 ei kuitenkaan ole palattu. (Tilastokeskus)

Sen sijaan poliisin tietoon tulleet liikenneturvallisuuden vaarantamiset ja liikennerikkomukset (9,6 %) ja liikennerikokset (7,1 %) ovat vähentyneet vuosien 2020–2022 välillä. (Tilastokeskus)

Rikoksista syylliseksi epäiltyjen määrä on ollut kasvussa. Vuonna 2022 0–14-vuotiata epäiltyjä oli 22,6 (2020: 13,6) tuhatta vastaavan ikäistä kohti. Taso on noussut yhtä korkeaksi kuin viimeksi vuonna 2010 (22,8) se on ollut, josta se laski alimmilleen vuonna 2014 (7,9), mistä lähtien se on taas noussut koko ajan. 15–17-vuotiaita epäiltyjä oli vuonna 2022 192 tuhatta vastaavan ikäistä asukasta kohti (2020: 148). Osuus ei ole koskaan aiemmin ollut vastaavalla tasolla. Korkeimmillaan se on aiemmin ollut vuonna 2011 (168,4). Molemmissa ikäryhmissä Turun osuudet ovat korkeampia kuin Suomessa tai muissa isoissa kaupungeissa. (Tilastokeskus)

4.3. Elintavat

4.3.1. Päihteiden käyttö

Päivittäin jotain tupakkatuotteita käyttävien määrä on ollut voimakkaassa kasvussa peruskoulun 8. ja 9. luokkalaisten keskuudessa parin viime vuoden aikana. Vuonna 2023 9 % käytti niitä päivittäin, kun vuonna 2021 käyttäjiä oli vain 5,6 %. Koko maan tasoon (10,7 %) nähden tämä on kuitenkin alhaisemmalla tasolla ja vastaavalla tasolla kuin Turussa on ollut 2017 (8,5 %). Kun päivittäin tupakoivien määrässä ei ole tapahtunut muutosta, tarkoittaa se muiden, kuten sähkötupakoinnin ja nuuskan käytön voimakasta kasvua.

Toisen asteen eri koulutuksessa opiskelevien kesken on yhä iso ero tupakoinnissa ja Turussa tupakointi näyttää olevan koko maan tasoon verrattuna alhaisempaa. Ammattikouluisten keskuudessa päivittäin tupakoivien osuus on voimakkaasti laskenut ollen 11,7 % vuonna 2021, kun vielä 2017 tupakoi 20,7 % ja 2019 16,7 %. Myös lukiolaisten tupakointi

on vähentynyt 1,8 %:iin. Myös muiden tupakkatuotteiden käyttö näyttää vähentyneen toisen asteen opiskelijoilla.

Aikuisista 20–64-vuotiaista päivittäin tupakoivien osuus on ollut laskussa jo vuodesta 2015 lähtien, jolloin päivittäin tupakoivia oli 15,8 %. Vuonna 2020 turkulaisista 11,9 % tupakoi päivittäin (2018:14,2 %). Samoin yli 65-vuotiailla päivittäin tupakoivien osuus on ollut laskussa 2015 lähtien, jolloin jopa 9 % tupakoi päivittäin. Vuonna 2020 heistä 4,6 % tupakoi päivittäin.

Kaikkiaan huolta herättävä päihteiden tai tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttö tai rahapeelaaminen on hieman laskenut niin peruskoulun 8. ja 9. luokan oppilailla (6,8 %-> 5,8 %) kuin ammattikouluissa opiskelevien (26,5 % ->19,6 %) keskuudessa vuonna 2021 verrattuna vuoteen 2019. Sen sijaan huoli on lukiolaisten keskuudessa hieman kasvanut (7,1 % -> 7,6 %).

Alkoholia liikaa käyttävien aikuisten osuus on säilynyt melko samalla tasolla 2018–2020. Vuonna 2020 20–64-vuotiaista turkulaisista 32,3 % käytti liikaa alkoholia (2018: 31,8 %). Tämä on suurempi osuus kuin koko maassa keskimäärin (29 %). Yli 65-vuotiaissa alkoholia liikaa käyttäviä oli vuonna 2020 34,2 % (2018: 33,1 %). Myös tämä osuus on koko maahan verrattuna (32 %) hieman suurempi.

Laittomia huumeita on 8. ja 9. luokkalaisista vuonna 2023 kokeillut 9,4 % (2021: 8,6 % ja 2019: 10,2 %). Ammattikoululaisista huumeita on kokeillut 22,6 % ja lukiolaisista 11 % vuonna 2023. Lukiolaisten käyttö on hieman laskenut vuodesta 2021 (14,9 %). Ammattikoululaisilla osuus on säilynyt samalla tasolla viimeiset vuodet ja on korkeampaa kuin keskimäärin Suomessa (16,6 %), mutta Helsinkiä (23,9 %) ja Espoota (24,5 %) pienempää.

4.3.2. Syöminen ja ylipaino

Koululounas jäi vuonna 2021 syömättä yhä kolmasosalta (33,6 %) 8. ja 9. luokan oppilaista, mutta tilanne on hieman parantunut vuodesta 2019, jolloin 38,5 % ei syönyt koululounasta päivittäin.

Myös runsaalla kolmasosalla (34,8 %) lukiolaisista lounas jää syömättä (2019: 33,8 % ja 2017: 26,5 %). Huolestuttavin tilanne on ammattikouluissa, joissa yhä useammalta, jopa yli puolelta (53 %) oppilaista koululounas jää syömättä (2019: 42,9 % ja 2017: 27,9 %).

Ylipainoisten ja lihavien osuus on jatkanut nousuaan kaikissa ikäryhmissä. Yläkoululaisista oli vuonna 2021 16 % ja lukiolaisista 16,4 % ylipainoisia ja ammattikoululaisista jopa 27,4 %. Lisäksi lihavia on 3,5 % (2–6 v tytöt) –9 % (yläkoulupojat) riippuen ikäluokasta ja sukupuolesta.

Aikuisissa 20–64-vuotiaissa lihavia (BMI ≥ 30) oli vuonna 2020 20,4 % (2015: 13,8 %). Keskimäärin suomalaisista työikäisistä lihavia vuonna 2020 oli 23,1 %. 65-vuotta täyttäneistä 23,2 % oli vuonna 2020 lihavia (2015: 18,6 %) ja Suomessa keskimäärin 20,8 %.

Kuva: Jonne Mattila

4.3.3. Liikkuminen

%	4./5.lk	8./9.lk	amm.k.	lukio	20–64 v	yli 65 v
väh. 1 h/pvä liikuntaa/ terv.liik.suosituksen mukaan liikkuvia	39,5	26,6	15,5	18,8	42,3	35,4
passiivisia (kork. 1x/vk), joista suurin huoli		26,1	42	25,8	25,2 % (2018)	24,4 (2018)

Taulukko 1. Liikkuminen eri ikäisillä

Vuonna 2021 4. ja 5. luokan oppilaista 39,5 % liikkui vähintään tunnin päivässä. Tilanne on pysynyt ennallaan verrattuna vuoteen 2019 (39,4 %) ja johon tasoon se 2017:sta (45,4 %) laski.

Sen sijaan 8. ja 9. luokan oppilaista vähintään tunnin päivässä liikkuvia (26,6 %) oli hieman aiempaa enemmän (2019: 22,1 % ja 2017: 24,7 %), samoin kuin lukiolaisista (18,8 %) vuonna 2021 (2019: 14,6 % ja 2017: 16,1 %). Sen sijaan ammattikoululaisista hieman pienempi osuus (15,5 %) liikkui vähintään tunnin päivässä vuonna 2021 (2019: 17 % ja 2017: 13,4 %).

Lasten ja nuorten fyysinen toimintakyky on samaan aikaan heikentynyt. Toimintakyvyn taso oli vuonna 2022 Move-mittausten perusteella huolestuttava 39,3 %:lla 5. luokan oppilaista ja 8. luokan oppilaista 43,8 %:lla. (Opetushallitus, Move-mittaus)

Vuonna 2020 työikäisistä 20–64-vuotiaista turkulaisista 42,3 % liikkui terveystieteiden suositusten mukaan riittävästi. Tämä on hieman enemmän kuin koko maassa (40,7 %). 65 vuotta täyttäneistä turkulaisista 35,4 % on liikkunut terveystieteiden suositusten mukaan ja keskimäärin suomalaisista vastaavan ikäisistä näin tekee 34,1 %.

Jos tarkastellaan liikkumisen toista ääripäätä, vuonna 2022 harrasti hengästyttävää liikuntaa korkeintaan kerran viikossa 8. ja 9. luokan oppilaista 26,1 % (2021: 27,2 %). Vähän liikkuvien määrässä on siis pientä parannusta ja tilanne on aavistuksen koko Suomea parempi (27 %), mutta kaikkia muita isoja kaupunkeja paitsi Vantaata (28,2 %) huonompi. Tarkasteltaessa pidempää aikajaksoa 2010-luvun alkuun voidaan kuitenkin todeta, että tilanne on pikkuhiljaa koko ajan parantunut. Korkeintaan tunnin viikossa liikkuvia oli vuonna 2011 32,3 %, josta se laski aina vuoteen 2017 asti 22,5 %:iin.

Ammattikoulujen oppilaista vähän liikkuvia (korkeintaan tunnin viikossa) oli jopa 42 % ja määrä on säilynyt samana vuoteen 2019 verrattuna, jolloin se nousi 34,2 %:sta 41,8 %:iin. Määrä on suunnilleen samalla tasolla kuin koko Suomessa. Sen sijaan isoista kaupungeista Oulussa vähän liikkuvien määrä on lähes kymmenen prosenttia (33,2 %) ja Espoossa muutaman prosentin (39,1 %) pienempi ja Helsingissä taas hieman suurempi (44,2 %).

Lukioissa korkeintaan tunnin viikossa liikkuvia oli 25,8 %. Myös lukiolaisten keskuudessa tilanne on pikkuhiljaa koko ajan parantunut viimeisen kymmenen vuoden aikana vuoteen 2017 asti (2011: 29,7 % ja 2017: 19,1 %). Koko Suomeen verrattuna Turussa on aavistuksen vähemmän näitä erittäin passiivisia ja isoista kaupungeista Espoossa ja Oulu tilanne on Turku parempi.

Vapaa-ajallaan täysin liikuntaa harrastamattomia 20–64-vuotiaissa oli viimeksi Turussa mitattulla kerralla vuonna 2018 25,2 % (Suomi 20,7 %) ja yli 65-vuotiaissa heitä oli 24,4 %

(Suomi 23,3 %). Täysin harrastamattomien osuus on kuitenkin vähentynyt huomattavasti myös aikuisväestössä viimeisten vuosien aikana niin Turussa (2013: 32,4 %) kuin Suomessa (2013: 26,4 %).

Kuva: Timo Jakonen

4.3.4. Osallistuminen

Turkulaislapsista vuonna 2021 harrasti jotain vähintään viikoittain 4. ja 5. luokan oppilaista 88,1 %, 8. ja 9. luokan oppilaista 95,5 %, lukiolaisista 98 % ja ammattikoululaisista 92,7 %.

Taidetta ja kulttuuria harrastaa vähintään yhtenä päivänä viikossa vuonna 2021 4. ja 5. luokan oppilaista 78,7 % (2019: 79,7 %), 8. ja 9. luokan oppilaista 54,9 % (2019: 53,1 %), lukiolaisista 66,1 % (2019: 67,7 %) ja ammattikoululaisista 37,8 % (2019: 36 %). Turussa alakoululaisten kulttuuria harrastavien määrä on koko maan tasolla (78,9 %), mutta alempana kuin muissa isoissa kaupungeissa Vantaata lukuun ottamatta. Yläkoululaisten harrastaminen on koko maata (49,6 %) suurempaa, mutta Tamperetta ja Helsinkiä pienempää. Ammattikoululaisissa harrastavien määrä on hieman koko maata (36,5 %) suurempaa, mutta kaikkia isoja kaupunkeja pienempää. Lukiolaisissa turkulaiset ovat Tampereen lukiolaisten kanssa yhtä aktiivisia ja koko maata (59,1 %) aktiivisempia.

Järjestötoimintaan aktiivisesti osallistuminen on laskenut viime vuosina 20–64-vuotiailla ol-
tuaan korkeimmillaan 2015 (28,4 %). Vuonna 2020 heistä osallistui 21,8 % toimintaan. Sa-
moin on käynyt yli 65-vuotiaille, joista osallistui 29,7 % (2015: 39 %) toimintaan.

5 Hyvinvoinnin kokeminen

5.1. Koettu terveys

%	4./5.lk	8./9.lk	amm.k.	lukio	20–64 v	yli 65 v
2023		26,6				
2021	10,6	27	31,1	27		
2020					31,5	48,4
2019	8,6	20,4	23,9	23,3		
2018					31,6	47,7
2017	6,7	16,8	20,5	16,9		

Taulukko. 2 Koettu terveys keskitasoinen tai sitä huonompi

Kokemukset terveydentilasta ovat huonontuneet kaikilla muilla paitsi työikäisten ryhmällä. Vuonna 2021 4. ja 5. luokkalaisista terveydentilansa keskitasoiseksi tai sitä huonommaksi kokevien osuus oli 10,6 %. Yläkoulun 8. ja 9. luokkalaisilla tilanne nousut vuoden 2019 jälkeen ja sen jälkeen pysynyt samana noin 27 %:ssa vuonna 2021 ja vuonna 2023. Koko Suomeen verrattuna turkulaislasten tilanne sijoittuu valtakunnan keskiarvon tasolle. Myös isojen kaupunkien vertailussa molemmissa ikäryhmissä sijoitutaan isojen kaupunkien vä-
liin.

Kokemukset terveydentilasta ovat huonontuneet myös lukiolaisilla ja ammattikoululaisilla viime vuosina. Vuonna 2021 31,1 % ammattikoululaisista (2019: 23,9 % ja 2017: 20,5 %) ja 27 % lukiolaisista (2019: 23,3 ja 2017: 16,9) koki terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi.

Terveytensä keskitasoiseksi tai sitä huonommaksi kokevien osuus on säilynyt ennal-
laan 20–64-vuotiailla turkulaisilla 2018–2020. Vuonna 2020 turkulaisista 31,5 % koki ter-
veytensä heikoksi. Turkulaisten terveyden kokemus oli hieman koko maata (32,7 %) pa-
rempi ja kokemukset sijoittuvat isojen kaupunkien keskelle siten, että Helsingissä (28,3 %),
Espoossa (28,7 %) ja Oulussa (29,3 %) terveytensä keskitasoiseksi tai sitä huonommaksi
tuntevia oli hieman vähemmän, kun taas Tampereella (35,3 %) ja Vantaalla (35,8 %) heitä
oli enemmän. Kaikilla yli 65-vuotiailla osuus on hieman kasvanut (48,4 %) ja Turun ikään-
tyneiden terveydentilan huonoksi kokeneiden osuus on isompi koko maassa (46,8 %) tai
muissa isoissa kaupungeissa (35,3 %- 47,4 %). Kuitenkin viimeisen kymmenen vuoden

aikana terveytensä heikommaksi kokeneiden ikääntyneiden osuus on noin kymmenen % pienempi kuin vielä kymmenen vuotta sitten vuonna 2013 (59 %).

Koulutuksen mukaan eroja tarkasteltaessa kaikilla yli 20-vuotiailla voidaan todeta, että koetussa terveydessä on koulutusryhmien välillä suuret erot. Terveytensä keskitasoisiksi tai sitä huonommaksi kokevia on matalasti koulutetuissa 42,9 %, keskitason koulutuksen omaavissa 30,5 % ja korkeasti koulutetuissa 26,4 %.

Kuva: Sara Levanen

5.2. Elämänlaatu

%	4./5.lk	8./9.lk	amm.k.	lukio	20–64 v	yli 65 v
2023						
2021	82,5	65,4	67,4	67,4		
2020					54,3	55,2
2019	88,9	73,4	73,8	74,9		
2018					56,7	47,6
2017			78,4	77,8		

Taulukko. 3. Elämänlaatunsa hyväksi kokeneet

Tyytyväisyys elämään on ollut kovassa laskussa niin peruskoululaisilla kuin toisen asteen opiskelijoilla. Vuonna 2021 4. ja 5. luokkalaisista 82,5 % oli elämäänsä tyytyväisiä (2019: 88,9 %) ja 8. ja 9. luokan oppilaista 65,4 % (2019: 73,4 %) kuin koko maassa.

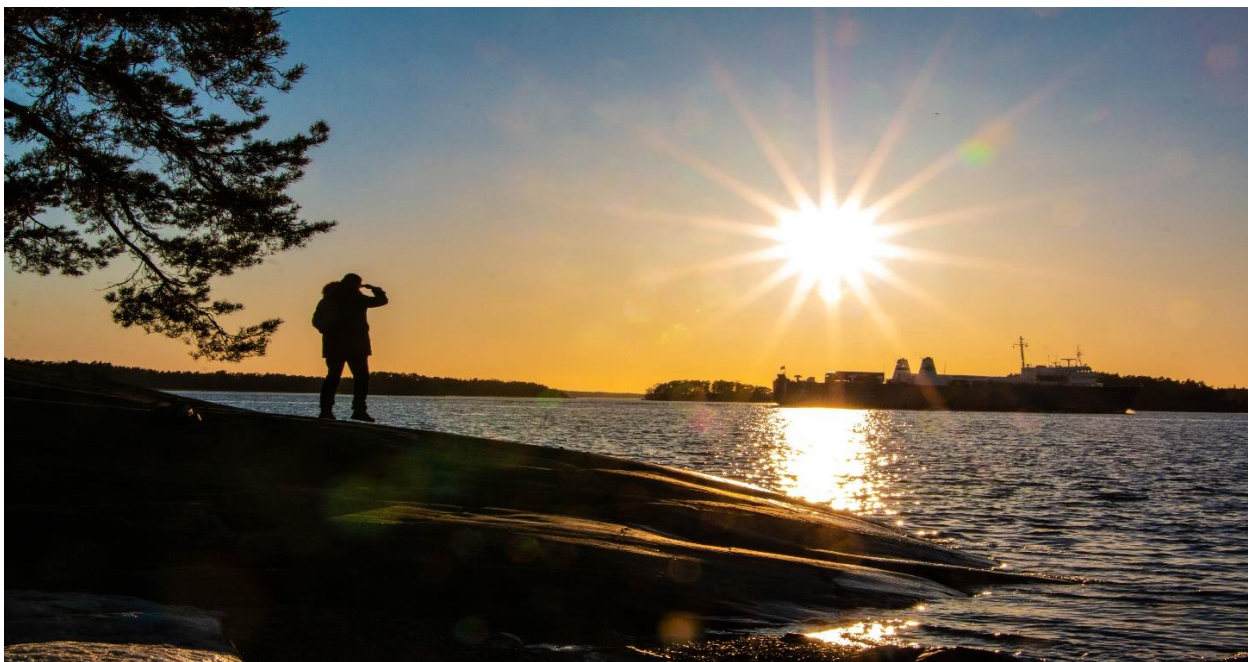
Niin ammattikoululaisista kuin lukiolaisista vuonna 2021 67,4 % oli tyytyväisiä elämäänsä. Molemmilla tyytyväisten osuus on laskenut noin kymmenen prosenttia vuodesta 2017 alkaen. Kaikkien ikäryhmien tyytyväisten osuus on koko maahan verrattuna hieman alempana, mutta kehitys on ollut samantyyppistä koko Suomessa. (Sotkanet, THL)

Elämänlaatunsa hyväksi tuntevien osuus 20–64-vuotiailla turkulaisilla on laskenut hieman viimeisten vuosien aikana. Vuonna 2020 elämänlaatunsa hyväksi tuntevia oli 54,3 % (2018: 56,7 %). Määrä on hieman alempi kuin koko maassa (56,6, %). Sen sijaan kaikilla yli 65-vuotta täyttäneillä elämänlaadun hyväksi kokeneiden määrä (55,2 %) on 2020 nousut ensimmäistä kertaa työkäisiä suuremmaksi.

5.3. Mielensterveys

Turkulaisten aikuisten onnellisuuden kokemus on laskenut. Turkulaisista koki onnellisuutta vuonna 2020 46,9 % (2018: 51,3 %). Työkäisistä 20–64-vuotiaista onnelliseksi itsensä koki 46,8 % (2018: 50,5 %) ja yli 65-vuotiaista 47,1 % (2018: 53,9 %).

Vahvan positiivisen mielensterveyden kokeminen on laskenut kaikilla nuorilla. Vuonna 2021 8. ja 9. luokan oppilaista 27,9 % (2017: 29,4 %), ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista 24,3 % (2018: 31,8 %) ja lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista 27,9 % (2019: 35,4 %) koki viimeisen kahden viikon aikana vahvaa positiivista mielensterveyttä.

Kuva: Joel Karlsson

5.4. Yksinäisyys

%	4./5.lk	8./9.lk	amm.k.	lukio	20–64 v	yli 65 v
2023		15,7				
2021	4,5	15,5	16,7	17,7		
2020					14,1	11,8
2019	3,5	11	11,6	11,2		
2018					10,4	6,9

Taulukko 4. Yksinäiseksi itsensä kokeneet

Vuonna 2021 peruskoulun 4. ja 5. luokkalaisista 4,5 % (2019: 3,5 %) sekä 8. ja 9. luokkalaisista 15,5 % koki yksinäisyyttä (2019: 11 %). Yläkoululaisten kokemus on säilynyt samalla tasolla vuonna 2023. Koko maahan nähden ollaan samalla tasolla, vaikkakin Turun luvut ovat muutamia kymmenyksiä isommat.

Ammattikoululaisten yksinäisyys kasvanut 16,7 %:iin vuonna 2021 (2019: 11,6 %) ja lukio-
laisten jopa sitä suuremmaksi 17,7 %:iin vuonna 2021 (2019: 11,2 %). Koko maan kehitys ollut samanlainen ja yksinäisyyden kokemisessa Turussa ollaan valtakunnan kanssa samalla tasolla.

Niiden lasten ja nuorten osuus, joilla ei ole yhtään läheistä ystävää kasvaa iän mukaan suuresti. Kun alakoululaisista ilman ystäviä olevia on alle 1 %, heitä on 8. ja 9. luokkalaisissa jo 8,5 % (2019 8,9 % ja 2017: 8 %), lukioissa 7,2 % (2019: 7,3 % ja 2017: 7,2 %) ja ammattikouluissa 9,8 % (2019: 9 % ja 2017: 6,1 %).

Itsensä yksinäiseksi tuntevien osuus on kasvanut melko paljon myös työikäisillä 20–64-vuotiailla turkulaisilla. Vuonna 2020 yksinäisyyttä melko usein tai jatkuvasti tunsi 14,1 % turkulaisista, kun aiemmin noin joka kymmenes tunsi niin (2015: 9,6 % ja 2018: 10,4 %). Koko maassa yksinäiseksi itsensä tuntevia oli 2020 vähemmän (11 %). (Sotkanet, THL)

Myös kaikilla yli 65-vuotiailla Itsensä yksinäiseksi tuntevien osuus on ollut kasvussa. 11,8 % tunsi olonsa yksinäiseksi vuonna 2020 (2018: 6,9 %). Yksinäiseksi tuntevia oli enemmän kuin koko maassa (9,3 %).

5.5. Uupumus ja ahdistuneisuus

Koulu-uupumus on lisääntynyt voimakkaasti kaikissa ikäluokissa. Vuonna 2021 8. ja 9. luokan oppilaista 25,7 % koki tällöin koulu-uupumusta. (2019: 16,8 % ja 2017: 13,8 %) Yläkoululaisten uupumus on kasvanut mittausajan alkamisesta 2007 lähtien koko ajan, mutta kasvu ollut voimakkainta viime vuosien aikana. Myös ammattikoululaisten ja lukiolaisten uupumus on viime vuosina lisääntynyt voimakkaasti. Vuonna 2021 ammattikoululaisista 13,5 % (2019: 8 % ja 2017: 5,9 %) ja lukiolaisista 21,7 % (2019: 15,1 % ja 2017: 10,6 %) koki koulu-uupumusta.

Alakoulun 4. ja 5. luokan oppilailta on vuodesta 2017 lähtien kysytty koulustressin kokemista. Tämäkin oli noussut vuonna 2019 40,5 %:iin, kun 2017 se oli 35,8 %.

Yläkoululaisten ja toisen asteen opiskelijoiden kohdalla ahdistuneisuuden tuntemukset ovat voimakkaasti kasvaneet viime vuosina. Vuonna 2023 kohtalaista tai vaikeaa ahdistuneisuutta koki 8. ja 9-luokkalaisista jo 23,7 % (2021: 22,1 % ja 2019: 13,4, %), ammattikoululaisista vuonna 2021 16,3 % (2019: 12,7 % ja 2017: 9,9 %), mutta erityisesti lukiolaisien keskuudessa ahdistuneisuus on ollut voimakkaassa kasvussa. Lukiolaisista 23,3 % (2019: 14,9 % ja 2017: 11,1 %) koki ahdistuneisuutta. Turun ammattikoululaisten ahdistus on koko maan tasolla (16,6 %), mutta pienempää kuin muissa suurissa kaupungeissa. Sen sijaan lukiolaisten ahdistuneisuus on koko maata (21,5 %) suurempaa ja isoista kaupungeista Tampereella (24,8 %) ja Helsingissä (25,1 %) koettiin ahdistuneisuutta enemmän.

Psyykkisesti merkittävästi kuormittuneiden osuus aikuisväestössä on myös viime vuosina kasvanut. Vuonna 2020 20–64-vuotiaista 19,3 % (2018: 15,8 %) ja 65-vuotta täyttäneistä 12,3 % (2018: 9,9 %) oli psyykkisesti merkittävästi kuormittunut.

5.6. Väkivallan kokeminen

Vanhempien tai muiden huolta pitävien aikuisten taholta fyysistä väkivaltaa kokeneiden 4. ja 5. luokan oppilaiden määrät ovat lisääntyneet. Vuonna 2021 14,2 % koki väkivaltaa (2019: 11,9 %). Sen sijaan 8. ja 9. luokan oppilaista 13,6 % oli kokenut väkivaltaa yhtä paljon kuin aiemmin (2019: 13,5 %). Alakoululaisten väkivallan kokeminen Turussa on koko maata (15,1 %) ja muita suuria kaupunkeja paitsi Tamperetta pienempää. Sen sijaan yläkoululaisten kokemukset ovat koko Suomea (12,5 %) ja suurista kaupungeista ainoastaan Helsinkiä (14,8 %) suurempia.

Vuonna 2021 ammattikoululaisilla vanhempien tai muiden huolta pitävien aikuisten taholta väkivallan kokemukset ovat vähentyneet 7,2 %:in (2019: 9,4 %). Lukiolaisilla sen sijaan kokemukset (7,4 %) ovat hieman lisääntyneet (2019: 7,1 %).

Koulukiusaaminen on lisääntynyt huomattavasti peruskoulun oppilailta. Vuonna 2021 4. ja 5. luokan oppilaista kiusaamista vähintään viikoittain on kokenut 9,3 % (2019: 6,8, %) ja 8. ja 9. luokan oppilaista vuonna 2023 8,8 % ollut kiusattuna vähintään viikoittain (2021: 5,7 % ja 2019: 6,5 %). Sen sijaan kiusaaminen näyttää vähentyneen ammattikouluissa vuonna 2021 3,4 %:iin (2019: 4,2 %) ja lukioissa 0,4 %:iin (2019: 0,9 %). Turun peruskouluissa ja ammattiopetuksessa koettu kiusaaminen on koko Suomea korkeammalla tasolla.

Vuonna 2021 8. ja 9. luokkalaisissa 2,7 % (2019: 3,4 %) on osallistunut koulukiusaamiseen, mutta osallistuneiden määrä on ollut kuitenkin laskusuunnassa jo vuodesta 2007 lähtien (7,4 %).

6 Mitä Turussa tehdään hyvinvoinnin edistämiseksi?

Kuntalaisten hyvinvoinnin tilanne on hyvin tunnistettu ja Turussa tehdäänkin eri tahojen toimesta paljon erilaisia toimenpiteitä asukkaiden terveyden ja hyvinvointitilanteen kehittämiseksi parempaan suuntaan. Alla taulukoihin on koottu hyvinvoinnin ja terveydentilan osiosta keskeisimpiin haasteisiin tehtyjä panostuksia tai nostoja, mihin vielä ollaan panostamassa kuluvalle valtuustokaudella.

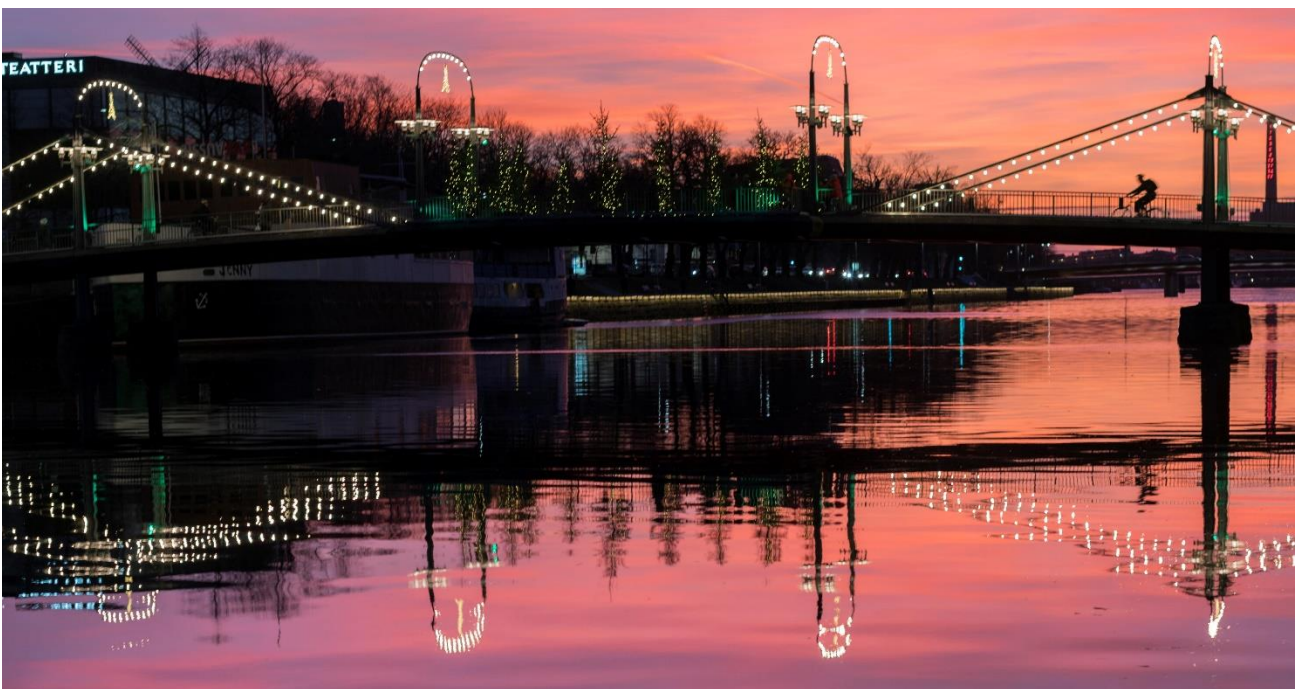
Erityisesti yhteisöllisen kärkihankkeen ja ulkopuolisen rahoituksen turvin on käynnistynyt tai on käynnistymässä monia uusia hankkeita, joissa kaikissa on päähuomio erilaisissa hyvinvoinnin huolenaiheissa. Hankkeiden tulokset tärkeää integroida osaksi perustoimintojen kehittämistä, jotta kehitetyt tuotokset jäävät osaksi normaalia toimintaa elämään kehittämisen jälkeenkin.

Uuden Turun toiminta- ja johtamismallissa keskeistä on yhteisvaikuttava ja poikkialainen toiminta. Hyvinvointikertomus tuottaa osaltaan tärkeää tietoa tämän johtamisen ja ohjaamisen vahvistamiseksi poikkialaisesti. Yhteisvaikuttavan johtamisen kautta tullaan jatkossa myös yhdessä määrittelemään yhteisiä tavoitteita ja mittareita. Merkittävimpänä pilottina uuden mallin käyttöönotossa on Lasten ja nuorten muutoshanke 2023–2025.

Kuva: Rami Saarikorpi

<p>Mitä tehdään ympäristön viihtyvyyden lisäämiseksi ja rikollisuuden ehkäisemiseksi tai torjumiseksi?</p>	<p>Mihin vielä tulisi panostaa tai ollaan panostamassa?</p>
<p>Nuorten häiriökäyttäytymisen moniammatillinen tilannehuone mm. ilmiöiden ymmärrykseen, eri tahojen yhteistyöhön, nuorten kuunteluun ja tarpeisiin vastaamiseen.</p> <p>Nuorten turvallisuuskysely.</p> <p>Kasvatuksen ja opetuksen palvelukokonaisuuden oppilashuollolliset toimet.</p> <p>Kaupunkiympäristön toimet terveellisen ja turvallisen ympäristön luomiseksi.</p> <p>Turun kävelyn ja oleilun kehittämissuunnitelma 2029.</p>	<p>Uudet hankkeet vastaamaan tarpeisiin mm. yhteistyön vahvistamiseksi eri tahojen kanssa, nuorisotyön kehittämiseksi, vanhempia tukemalla, sekä hyvinvointi- ja turvallisuusosaamisen vahvistamisella.</p> <p>Palveluohjauksellisen luominen häiriökäyttäytymisellä oireileville.</p> <p>Nuoria kohtaavia jalkautuvia aikuisia lisäänty.</p> <p>Uusien tilojen kartoittaminen.</p> <p>Seudullinen ja poliisiyhteistyö</p> <p>Keskusta-alueen turvallisuussuunnitelma.</p>

Kuva: Sanna Moisala

Mitä tehdään huolta aiheuttavan päihteyden käytön ehkäisemiseksi?	Mihin vielä tulisi panostaa tai ollaan panostamassa?
<p>Päihdekasvatusta eri ikäisille, mielen hyvinvoinnin osioita mukana.</p> <p>Ehyt ry:n koulutukset ammattilaisille.</p> <p>Ehkäisevän päihdetyön verkostoissa toimiminen.</p> <p>Perusopetuksessa yhteiset käytännöt poisoloihin puuttumiseen, tapaturmien ja onnettomuuksien ehkäisyyn, häirinnän ja väkivallan ehkäisyyn sekä tupakoinnin ja päihteyden käytön ehkäisyyn.</p> <p>Ammatillisen koulutuksen projektit yhteistyössä AMK:n kanssa päihteyden käyttöön, hyvinvointijohtamiseen ja oppilaitoshyvinvointiin.</p> <p>Mielen hyvinvoinnin vahvistaminen/ luennot ja koulutukset kuntalaisille ja järjestöille.</p>	<p>Selvästi JEES! -hanke päihdekasvatuksen mallin luomiseksi.</p> <p>Yhteisöllisen opiskeluhuollon mahdollisuuksien esiintuonti.</p> <p>Työikäisten ja ikääntyneiden kuuleminen ja osallistaminen vahvemmin ehkäisevän päihdetyön suunnitteluun ja toteutukseen.</p>

Kuva. Sakari Seespuro

<p>Mitä tehdään lasten ja nuorten fyysisen terveyden ja jaksamisen parantamiseksi?</p>	<p>Mihin vielä tulisi panostaa tai ollaan panostamassa?</p>
<p>Perusopetuksessa seurataan kouluruokailuun osallistumista, välitunneilla koulutuksen saaneita välitunti liikuttajia, aktivoidaan oppilaita koulumatkaliikuntaan.</p> <p>Palvelualueyhteistyöllä Liikkuva varhaiskasvatus ja - koulu, sekä – opiskelu toimintamallit käytössä. Laaja joukko matalan kynnyksen maksuttomia liikuntaharrastuksia tarjolla eri ikäryhmille, sekä ohjaus seuratoimintaan.</p> <p>Harrastamisen Turun mallin kehittäminen, erityisesti etsivä harrastustoiminta, harrastekortti.</p> <p>Turun pyöräilyn kehittämisohjelma 2029, Turun kävelyn ja oleilun kehittämisohjelma 2029.</p>	<p>Kouluruokailussa yhteistyötä oppilaiden, huoltajien tai ruokailusta vastaavan henkilöstön kanssa. Ruokailuaikojen kehittäminen.</p> <p>MOVE-tulokset osaksi oppilashuollon suunnitelmaa johtamaan toimenpiteitä.</p> <p>Oppilaiden terveyst- ja hyvinvointitietojen hyödyntämisen tehostaminen.</p> <p>Yhteisten käytäntöjen kehittäminen oppilaiden istumisen vähentämiseksi ja aktiivisuuden lisäämiseksi.</p>

Kuva: Heikki Räisänen

Mitä tehdään eri ikäisten mielen hyvinvoinnin edistämiseksi?	Mihin vielä tulisi panostaa tai ollaan panostamassa?
<p>Asukkaiden alueolohuonetoiminnan -ja verkoston koordinointi. Tykkää Turkulaisesta- toiminta.Järjestöyhteistyön kehittäminen.</p> <p>Mielen hyvinvoinnin koulutuksia henkilökunnalle, vanhemmille ja järjestötoimijoille. Hyvän mielen kunta -hankkeeseen osallistuminen.</p> <p>Liikuntapalveluiden lasten ja nuorten, työikäisten ja ikääntyvien toimet kuntalaisten liikuttamiseksi.</p> <p>Kulttuurihyvinvointia edistävä kohderyhmä- ja yleisötyö.</p> <p>Oppilaiden terveys- ja hyvinvointitietojen seuranta ja raportointi. Projektit ja hankkeet oppilaiden hyvinvoinnin edistämiseksi. Osallisuuskoordinaattorit vaikuttamismahdollisuuksia kehittämässä.</p> <p>Koulujen yhteisöllinen toiminta ryhmäytymiseen, yhteistyö opiskelijakunnan kanssa, tutor-toiminta, teemapäivät. Opiskeluhooltohenkilöstöön panostaminen. Henkilökunnan osaamisen lisääminen.</p> <p>Turun kävelyn ja oleilun kehittämisohjelma 2029.</p> <p>Yhteistyö Varhan kanssa.</p>	<p>Alueolohuonetoiminnan vakiinnuttaminen ja uusien tilojen perustaminen eri suuralueille.</p> <p>Thl:n mielen hyvinvoinnin ABC -ohjelmaan osallistuminen työikäisten mielen hyvinvoinnin edistämiseksi.</p> <p>Nuorten yksinäisyyteen ja kiusaamiseen puuttumisen hankevalmistelu.</p> <p>Yhteisöllisen opiskeluhoillon käytäntöjen kehittäminen.</p> <p>Tuen strategian laatiminen ja käyttöönotto (perusopetus ja 2. aste).</p> <p>Yhteisten käytäntöjen kehittäminen yksinäisyyden vähentämiseksi.</p> <p>Huoltajien kanssa tehtävän yhteistyön tehostaminen.</p>

Kuva: Siiri Huttunen